

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

II. De Usuris Moratorijs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

cuniam, aliásque res usu consumptibiles pro eo solùm tempore interest habere, pro quo usui esse possunt; & propterea earum possessio pro eo solùm tempore æstimabilis est, pro quo commodus est earum usus. Cùm ergo pro eo tempore, pro quo alteri mutuò dantur, earum usus mutuanti commodus non sit, pro eo tempore earum retentio pretiò æstimabilis, & carentia pro eo tempore compensabilis non est: nisi ex ejus carentia mutuanti damnum emergat, aut lucrum cesset &c. quod aliquò ultra fortem datò compensetur, ut ostendit *Esparza Cursus Theolog. Lib. 8. de Justitia q. 46. art. 5. § 6.*

13. Pro lucri usurarii defensione deducta difficilia non sunt Primum; quia *II. Civiles* multæ de Usuris tantùm Compensatoriis aut Moratoriis commodè explicantur, *Haunold. Tom. 3. de l. & I. Tract. p. n. 381.* Quæ autem de Lucratoriis agunt, eas tanquam minus malum ad vitandum majus permiserunt; quòd avaritia hominum in totum cohiberi non posset, ut ex *l. eos qui 26. C. hæc Rubr.* desumit *Arnold. Corvinus Enarrat. ejus Rubrica, §. Jure Civili:* & correctæ sunt à *SS. Canonibus*, præsertim *Clement. Unica, hæc Rubr.* cujus dispositionem; quia violationem peccati & salutem animarum spirituales spectat, in Foro etiam & à Magistratu Seculari observandam, rectè advertit *Covarruvias Lib. 3. Var. cap. 1. n. 6. & Azor p. 3. Instit. Lib. 5. cap. 2. q. 5.*

14. Alterum; quia non est paritas inter pecuniam mutuò datam & vasa aurea commodata, vel potiùs locata, cùm; quia pecunia usu consummitur; non etiam vasa, quæ post usum remanent, ut eadem in specie five numero restitui possint: tum verò; quia dominium vasorum commodatorum vel locatorum manet penes commodantem vel locantem: pe-

cuniam autem mutuata dominium & consequenter eam propriè dictò modò utendū jus in mutuatarium transit. *Modò*, inquam, *propriè dictò*; quia, si ad usum impropriè dictum, vg. ad pompam & ostentationem concederetur, instar vasorum aliarumque rerum usu non consumptibilium, censeretur, *Tholosanus Lib. 2. de Usuris cap. 3. n. 7.*

Tertium; quia verum non est, quòd mutuatarium non patiatur injuriam; quia non consentit omnino liberè, sed usuras nullò justò titulo debitas partim à præsentè & urgente sua necessitate: partim à feneratoris, sine usuris mutuum dare nolentis, avaritiâ coactus & invitatus solvere censeatur, hoc ipsò; quod suum sponte jactare nemo præsumatur, *l. Cùm de Indebito 25. ff. de Probat. S. Thomas q. 13. de Malo, art. 5. & Molina disp. 304. cit. n. 11.*

ARTICULUS II.

De Usuris Moratoriis.

SUMMARIUM.

16. *Ha vel Legales, vel Judiciales sunt, vel Conventionales,*
17. *Quarum priores licitè exiguntur à creditore,*
18. *Si solutionis dilatio culpabilis sit.*
19. *Quò casu licitè exiguntur Conventionales,*
20. *Etiam cessante interesse creditoris:*
21. *Nisi apposta sint in fraudem usurarum,*
22. *Vel excedant culpam,*
23. *Vel, debiti parte solutà, tota exigantur.*
24. *Sola Conventionales ante sententiã condemnatoriam debentur.*

Morato-

16. **M**Oratoria seu Punitoria Usura nomine venit, quod ultra sortem creditori solvitur in poenam morae, in facienda restitutione fortis creditae, v.g. si mutuarius, quod credita centum constituto tempore non restituerit, in morae, sive ultra tempus illud dilatae solutionis, poenam quina vel dena solvere teneatur: Hujusmodi autem poena vel Legalis vel Judicialis vel Conventionalis esse potest: quarum prima Lege vel Statuto, eisque æquivalente Consuetudine: postrema mutuo consensu seu conventionem contrahentium: secunda à iudice ad instantiam creditoris, moram debitoris accusantis, constituitur, Sylvester *V. Usura* 1. n. 28. Molina *Tract. 2. de l. & l. disp. 317. n. 1.* & Laiman. *Lib. 3. Tract. 4. cap. 16. n. 12.*

17. Certum nunc primò est, lege, statuto vel consuetudine imponi posse poenam, creditoribus solvendam ab omnibus mutuariis, si ad constitutum terminum debitum culpabiliter non solverint; quia hujusmodi poenae constitutio nihil continet iniquitatis: & ad initorum contractuum firmitatem & accuratiorem observantiam conducere potest, *citt.* Sylvester *n. 28.* Molina *n. 2.* & Palao *Tract. 32. disp. 4. p. 16. n. 3.*

18. Certum est secundo, etiamsi Jure vel Consuetudine nulla constituta sit, in casu tamen particulari debitori in iudicio convento pro modo culpa, in solutionis prorogatione commissae, poenam creditori applicandam à iudice imponi per sententiam posse; quia, debitoris culpa supposita, etiam hæc nihil iniquitatis continet, eaque contractuum firmitas & Reipublicae recta gubernatio promoveri potest, *DD. citt.*

19. Dubium autem est de poena Conventionali: cujus exactionem, si solu-

tio sive pecunie creditae restitutio, nulla debitoris culpa, sed casu fortuito dilata sit, injustam esse, satis convenit inter DD. patetque ex *c. Significante 7. de Pign. & hypoth. § l. Trajectitia 23. ff. de O. & A.* quia poenae exactioni locus non est, nisi culpa adsit; cum, quod culpa caret, in damnum non debeat vocari, *c. Cognoscentes 2. de Constitut. § l. Sancimus 22. C. de Penis*, Navarrus *Manual. cap. 27. n. 215. cit.* Molina *n. 8.* & Lessius *Lib. 2. de l. & l. cap. 20. n. 131.*

Casu etiam, quod solutionis mora culpabilis est, conventionalis poenae appositionem exactionemque injustam & usurariam esse, aliqui voluere, duci *l. Eanam 44. ff. de Usur. & fruct. & Rescripto Gordiani Imp. l. Cum allegas 15. C. de Usuris*: uti & paritate cum pacto Legis Commissoriae, reprobato *c. Significante cit. § l. fin. C. de Pign. pignor.* Sed melius, tali casu factam ejus poenae exactionem ab usurae labe immunem esse, cum Glossa *fin. in c. Conquestus 8.* & Panormit. *in c. Suam 9. de Penis, n. 6.* defendunt Sylvester *cit. n. 8.* Covarruvias *p. 2. de Sponsal. cap. 6. §. 8. n. 11.* Molina *n. 3.* Lessius *cap. 20. n. 28.* Laiman. *n. 12.* & Palao *Tract. 32. disp. 4. p. 16. n. 5.*

Ratio est; quia ejus appositio & exactio Naturali permitta, & Positivo Jure prohibita non est in casum, quod contrahentes culpabiliter defecerint; ut ita contractus sint firmiores, & executioni certius mandentur, *c. Dilecti 4. de Arbitr. l. Trajectitia cit. § l. Si pactio 15. C. de Pactis.* Atque hujus poenae exactio justa esse potest; quantumvis ex mora creditori non emergat damnum, nec lucrum cesset, ut contra Scotum *in 4. dist. 13. q. 2.* & alios VV. docent DD. *citt.* quod ad firmandos contractus in eventum, quod in iis defecerint, ad poenam se obligare contrahentibus permittum sit, *c. & l. citt.*

Neque

Neque contrarium evincit l. *Pœnam* cit. cum Rescripto Imperiali; quia iis solum reprobatur pœna Conventionalis immoderata, atque excedens modum culpæ, & taxam seu quantitatem legibus vel moribus, si quæ est, definitam: non ejus moderatam & ex conventione faciendam exactionem, quando certa lege determinata vel moribus recepta non est, Barbosa in c. *Suam* 9. de *Pœnis* n. 4. & Haunold, Tom. 3. de l. & l. *Trati*. 9. n. 407. ob quam causam Legis Commissoriae pactum Positivò Jure reprobatur, ut notat Palao cit. p. 16. n. 3. & dictum Lib. 7. tit. 21. n. 20. quia, sicut pœna moderata firmandis, ita moderationem excedens solius lucri ultra fortem ex mutuo capiendi gratiâ, & in fraudem appositâ, præsumitur.

21. Rectè etiam hœc locò, ut pœnæ appositio & exactio usuræ labe careat, DD. exigunt primò; ut ea non apponatur in fraudem usurarum, sive ad istas ejus palli obtegendas: sed ideo tantùm; quòd eam apponens, pecuniam creditam ad præfixum terminum simpliciter velit habere; hoc enim si in pactum deducat, & debitor non observet, creditori facit injuriam, & culpam pœnæ, ex conventionem solvendæ, et noxiam committit, cit. Molina n. 26. & Bruneman. in l. *Cum allegas* cit. n. 4.

Secundò; ut solutioni non præfigat terminum nimis brevem, sive talem, intra quem illam à debitore exhiberi verisimiliter non posse scitur; cum sic in fraudem legis, usuras vetantis, appositâ, & pœnæ præsentæ lucrum potiùs, quàm solutionem ad præfixum tempus intendere, præsumeretur, cit. Molina n. 6. Lessius n. 131. & Pirrhing ad hanc Rubr. n. 52.

22. Tertio; ut mora non solum culpabilis, sed etiam notabilis; eaque admis-

sæ culpæ pœna sit proportionata. arg. c. *Significante* cit. l. 1. § 1. fin. C. de *Pactis pignor.* quòd aliàs in fraudem usurarum, sive istarum iniquitatem palliandi intentione, esse appositâ & exigì præsumetur, cit. Molina n. 8. Lessius à n. 133. & Palao à n. 8.

Quartò; ut, si debiti sive summæ creditæ pars tantùm soluta non est, pœna non tota, sed ejus tantùm pars, parti non solutæ respondens, exigatur, ut ex c. *Suam* 9. de *Pœnis* cum Glossa ibi *V. Perfolutis*, & Panormit. n. 1. desumunt cit. Molina n. 9. Palao n. 10. & Gutierrez p. 3. de *Jurament.* cap. 17. n. 6. Quod an indiscriminatim verum, & hac in re Canonicum à Civili Jure divertat, statuetur Tit. 37. à n. 4.

Porro, licet pœnam Legalem & Judicialem ante sententiam condemnatoriam creditori solvere debitor in conscientia non teneatur, eam tamen non exigat Conventionalis: sed, quòd ex pacto & paciscentium voluntate debita sit, eam saltem, postquam exacta est, solvendi obligatio in conscientia datur, ante judicis sententiam condemnatoriam, Sylvester *V. Pœna*, n. 14. Covarruvias p. 2. de *Sponsal.* cap. 6. §. 8. n. 11. & alii. *Condemnatoriam*, inquam; quia non desunt DD. qui pœnam Conventionalem ante sententiam, licet non pœnæ, culpæ tamen declaratoriam requirant, Palao cit. p. 16. n. 5.

ARTICULUS III.

De Usuris Compensatoriiis.

SUMMARIUM.

23. *Ultra fortem licitè aliquid creditor exigit ratione interesse,*
G 26. *Size*